

Chybějící pacifikující faktory mohou být v současné Evropě nebezpečné, jestliže se vnitřní nestabilita SSSR promítne do zahraniční politiky.

Zajištění bezpečnosti státu SVE vyžaduje aktivní zahraniční politiku zaměřenou na vytváření bilaterálních vztahů, získávání negativních záruk bezpečnosti, vytváření předpokladů pro politické a ekonomické zapojení ČSFR do Evropských společenství a využívání helsinského procesu k rozvoji kolektivních opatření pro upevnění míru. Úkolem Československé armády je především vytvořit věrohodné pojetí a systém obrany, přizpůsobit ozbrojené síly změněné situaci.

Podplukovník doc. PhDr. Miroslav Krč, CSc.

podplukovník doc. PhDr. Jan Šelšovský, CSc.

EKONOMICKÉ DETERMINANTY VOJENSKÉ DOKTRÍNY ČSFR

Ve vojenské doktríně České a Slovenské Federativní Republiky se mimo jiné zdůrazňuje, že tato doktrína vychází rovněž z principu "vyváženosti ekonomického potenciálu a sociálního klimatu s budováním ozbrojených sil a prováděním hospodářsko-mobilizačních příprav k obraně státu". (Uveřejněno v A-Reportu č. 14/1991.) Prostřednictvím této zásady se tak projevuje vliv ekonomiky na výstavbu a činnost ČSA.

Podstatný význam má ekonomika zejména při tvorbě vojenskotechnické části doktríny. Pravomocné státní orgány, jež stanovují rozvojové cíle přetváření a modernizace armády, přihlížejí k současným i budoucím možnostem našeho národního hospodářství. Proto se v kategorii rozumné obranné dostatečnosti státu též odráží požadavek přiměřenosti vojenské doktríny, resp. jejího materiálního zajištění vzhledem k ekonomickým podmínkám republiky. Vyjádřeno ekonometricky - únosným podílem komplexních vojenských výdajů na hrubém domácím produktu, či hrubém národním produktu, popř. v přepočtu na jednoho obyvatele.

Musíme v této souvislosti vzít v úvahu současnou složitou situaci v národním hospodářství a jeho nutný přechod od ústředního direktivního systému řízení k tržním vztahům. Přetvářející manévr ekonomiky svázaný úzce s dočasným poklesem ekonomické aktivity - výnosů (objem vytvořeného národního důchodu se v roce 1990 snížil o 3,1 %, na tento rok se počítá s dalším

snížením) - a nezbytností modernizace výrobního aparátu vyžaduje značné ekonomické zdroje. Vzniklé napětí ve státním rozpočtu si vynucuje také určité omezení vojenských výdajů. Vojenský rozpočet se snížil z 35 miliard Kčs v roce 1989 na 31,5 miliard Kčs v roce 1990 a 26,5 miliard Kčs v roce 1991 (dle údajů v Hospodářských novinách č. 5/1991).

Je možné, že nevyjasněnost některých možných prvků nestability v mezinárodních souvislostech by vyžadovalo urychlení procesu modernizace ozbrojených sil, avšak nebrat na zřetel aktuální ekonomické faktory by znamenalo podlomit ekonomický potenciál země a zabrzdit proces hospodářské reformy.

Má-li být vojenská doktrína uskutečnitelnou, musí na jedné straně vycházet z ekonomického potenciálu státu, na druhé straně zpětně aktivně spolupůsobit na složení ekonomiky a na danou hospodářskou politiku státu (zejména na průmyslovou a vědeckotechnickou), svými požadavky a závěry, které zohledňují potřeby obrany země. Vojenskotechnická opatření doktríny, která jsou rozpracovaná v dokumentech výstavby ČSA a přípravy civilní obrany, v plánech hospodářské mobilizace státu, v operačních plánech a dalších dokumentech, je nutné průběžně aktualizovat v souladu nejen s vývojem mezinárodní vojensko-politické situace, ale též s postupem hospodářské reformy dynamikou ekonomiky.

Šíří vztahů mezi ekonomikou a vojenskou doktrínou lze rozdělit na následující okruhy otázek:

● **Způsob ekonomického zabezpečení ozbrojených sil**, tj. velikost a rozdělení nákladů na obranu, zhodnocení rozsahu potřebných materiálně technických prostředků, rozbor možností vnitřních a vnějších zdrojů apod. Dnes vystupují do popředí především tyto problémy:

- snižování vojenských výdajů,
- omezování výzbroje a početního stavu vojsk,
- změny v organizaci a členění ČSA,
- změny v rozmístění armády na území ČSFR,
- profesionalizace (poloprofessionalizace) ČSA.

● **Rozvoj vojenské výroby a těch odvětví, či oborů v národním hospodářství, které uspokojují potřeby obrany** (skutečně a možností). V současnosti se řeší především problémy:

- výběru části vojenské výroby a jejího omezování,
- kvalitativní modernizace a rozvinutí vybraných úseků zvláštní výroby,
- změny v členění a oblastní orientace v dovozu, vývozu zbraní a vojenské techniky,
- hledání nových územních zaměření a moderních forem spolupráce se zahraničními firmami.

● **Co nejvhodnější rozmístění výroby**, včetně prvků její životnosti, odolnosti, pružnosti, mobilnosti, výstavby vojenskoekonomické infrastruktury (operační přípravy válčistič) z hlediska nového pojetí vojenské doktríny.

● **Rozumné využití vědeckotechnického potenciálu státu ve prospěch obrany** v současných podmínkách změn ve vědeckovýzkumné základně včetně řešení účinnosti vlastních výzkumných zařízení ČSA.

● **Nové pojetí přípravy hospodářské mobilizace** a modelu chodu hospodářství v mimořádných podmínkách.

● **Tvorbu a přetvoření strategických záloh pro obranu** i jiné nepředvídatelné události zahrnující i jejich územní rozmístění a vytváření.

● **Změnu odborností a přípravu odborníků** pro ozbrojené síly, vojenskou výrobu, výzkum i pro případné válečné hospodářství.

● **Kvalitativní přeměny systému řízení ekonomického zabezpečení obrany** v podmínkách tržní ekonomiky odpovídající přechodu od koaličního charakteru k poměrně samostatnému pojetí obrany na základě rozumné obranné dostatečnosti.

Jak je tedy zřejmé, současná - do praxe a dokumentů rozpracovaná - vojenská doktrína klade zvýšené nároky na ekonomické zabezpečení. To je zřejmé ze vztahů mezi ekonomikou a vojenstvím. Soudíme, že mobilizaci vojenskoprůmyslové základny je nutné chápat jako prvek týlového zabezpečení. To bude vyžadovat nová zákonná ustanovení pro urychlené převedení mírové výroby na válečnou.

Vzhledem k těmto skutečnostem je nutné řešit především otázku kvality zaváděných systémů a prvků do vojenských činností. Čehož je možné dosahovat, jak se domníváme, vyšší účinností vojenských výdajů, změnami v rozdělení vojenského rozpočtu, vojenské výrobě, vědeckému výzkumu i trhu zbrojní výroby.

V rámci vojenské doktríny je nezbytné nově chápat i místo a poslání zbrojní výroby. Současný proces omezování vojenské výroby, hledání nejvhodnějšího členění a rozmístění by nemělo představovat dva na sobě nezávislé procesy, ale mělo by jít především o vhodnou symbiózu.

Složitost spočívá také v tom, že členění a kvalita československé vojenské výroby neodpovídá současným potřebám vojenské doktríny, poněvadž není schopna plně zabezpečovat potřeby ozbrojených sil přímou výrobou a dodávkami. V případě opaku by tento stav byl pro naši ekonomiku nesmírnou zátěží. Myslíme si proto, že půjde pravděpodobně o rozšíření zbrojní spolupráce s vyspělými výrobci světa. Hledání kooperačních partnerů bude vyžadovat i růst kvality naší výroby. To si vyžaduje:

● nové formy spolupráce při vývoji a výrobě zbraní,

● přizpůsobení vojenské výroby na nové mezinárodní, technické a ekonomické podmínky.

Nelze opomenout ani výraznější akvizitační přístup k obchodní politice se zbrojní výrobou. Důležité místo bude mít zřejmě i vytváření sdružení pro uskutečňování vývojových programů ve vazbě na pozdější prodej zbraňových systémů.

Tato systémová opatření by se měla projevit v uspokojování požadavků na vojenskou techniku a zbraně vazbovými obchody, finanční rovnováhou v hodnotovém měřítku mezi vývozem a dovozem. Soudíme, že tomu bude tak proto, že československé finanční možnosti neumožňují plný nákup zbraní za volně směnitelnou měnu.

Ke zlepšení systému zabezpečování zbraní a kvality by mělo dojít výrazným přehodnocením systému technologické kvality, cenové tvorby a smluvního systému ve vojenské výrobě. V současné době jsou to první zdroje, jež vedou k zvýšení účinnosti zabezpečení československé vojenské doktríny. Obecně půjde o prosazení uplatnění ekonomických rozvah na tvorbu vojenské části státního rozpočtu. Nelze proto opominout i vzájemné doplňování se účetnictví a propočtů i propracováváním metod účetních rozvah a ekonomického výpočtu.

Domníváme se, že bude nutné navrhovat ceny vojenského systému přímo ministerstvem obrany.

Vzhledem k těmto skutečnostem se nám jeví, že ve vojenskoprůmyslové základně ČSFR v návaznosti na československou vojenskou doktrínu by mělo dojít k následujícím systémovým krokům, a to k:

- zvýšení kvality zvláštní výroby,
- změnám v rozdělování vojenského rozpočtu,
- rozšíření vědeckého výzkumu a vývoje,
- zkvalitnění smluvního systému zbrojní výroby,
- propracování cenové tvorby,
- propojenosti mezi účetnictvím a propočty,
- uvedení do činnosti trhů vojenské výroby,
- nejvýhodnějšímu omezování vojenské výroby a jejímu novému rozmístění,
- hledání nových vazeb pro spolupráci,
- rozšíření vazbových obchodů,
- hodnotové rovnováže mezi vývozem a dovozem zbraní, vojenské techniky.

Závěrem bychom chtěli zdůraznit, že **ekonomická podmíněnost** vojenské doktríny ČSFR bude spočívat jak v obecných souvislostech - v míře úspěšnosti přetváření naší ekonomiky a její dynamice. V konkrétní podobě na přetvoření skladby a obnově vlastní vojenskoprůmyslové základny, která by odpovídala požadavkům vytváření moderních profesionálních ozbrojených sil.